

تەۋەرىك لە سەر نەخۇشەكانى گۇورچىلە

Nephrotic disease

بەشى دەيەم

گۇلاتە پشەرى

Qualified Nurse

پىرست

- 1- گۇورچىلەكانت زۆر گرنگ بۇ ژيان
- 2- گۇورچىلەكانت چۇن كار ئە كەن؟
- 3- تويۇنەۋە و ليكۆلینەۋە لە بارەى گۇورچىلەكان
- 4- گۇورچىلەكان و بەرز بوونى پەستانى خوین- Hypertension
- 5- گۇورچىلەكان و نەخۇشى شەكرەى خوین- Diabetes
- 6- گۇورچىلەكان، نەخۇشى گۇورچىلەكان و تۋواناى زاۋزى- Fertility
- 7- كىشەى وىراسى بلۆقە كان-كىسەكانى گۇورچىلە - Genetic Kidney Cysts
- 8- بەردى گۇورچىلە- Kidney Stone
- 9- التهابى رىنگاى مېز- Cystitis Inflammation&Urethritis Inflammation
- 10- التهابى بەشى پالاۋگەى(فىلتەرى) گۇورچىلە- Glomerulonephritis
- 11- غودەى گۇورچىلە- Kidney tumor
- 12- كەمتر كارکردنى درىژخايەنى گۇورچىلە- Chronic Renal failure / kidney failure
- 13- پالاۋتنى خوین- Dyalese
- 14- گۇرپىنى گۇورچىلە- Kidney Transplantation
- 15- سەرچاۋەكان

بەشى دەيەم

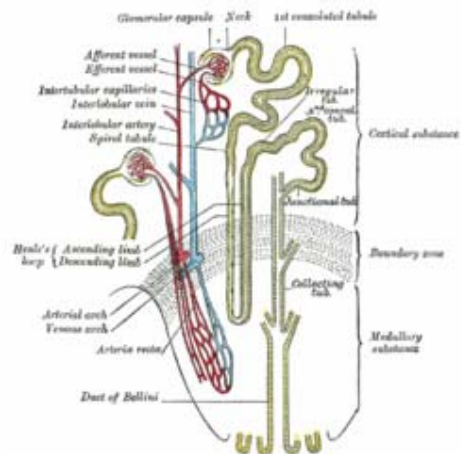
التهابى بەشى پالاۋگە(فىلتەرى) گۇورچىلە - Glomerulonephritis

لە ئەم نەخۇشەدا پالاۋگەى(فىلتەرى) گۇورچىلە تۋوشى زيان دەبىت. التهابى فىلتەرى گۇورچىلە بە ھۇى نەخۇشەك لە شوپىنىكى لەشدا و يان بە ھۇى نەخۇشەكانى گۇورچىلە خۇى پەيدا دەبىت. لىرەدا باس لە چۇنەتەى التهابى فىلتەرى گۇورچىلە دەكرىت، و چ دوواكىشەيەكى ھەيە و چ رىگاجارەسەرىك ھەيەن بۇ ئەم كىشەيە.

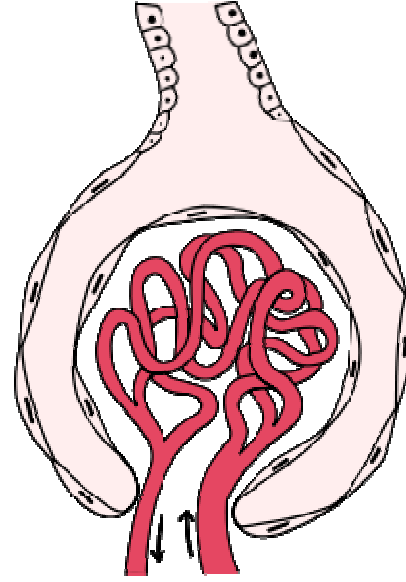
التهابی فیلتەری گورچیلە (Glomerulonephritis) کە ناویکی گشتییە بۆ نەخۆشییەکانی فیلتەرەکانی گورچیلە – kidney filters و ھەرودھا glomeroli وانا بۆرییەکانی زۆر باریکی خوین کە بە دەوری Bowman's capsule لە ناو Nephron دایە.

و شە ی glomerulonephritis التهابی فیلتەرەکانی گورچیلەمان پێ دەلێت (Glomerulus) وانا کۆمەلێک فیلتەر و Nephron وانا گورچیلە و Itis وانا التهاب).

ئەم وشەییە بە تەواوی راست نیە چونکە جاری وایە کێشەکە التهاب نیە. بەلام ئەم وشەییە وەک پراکتیک بەم ناویە کە لێرەشدا بە کار دەھێندرێت. ناوەرۆکی بابەت ئەویە کە فیلتەرەکانی گورچیلە زیانمەند دەبن و جاری وایە کارەکانیان کەمتر دەبێتەو و یان بە تەواوی لە کارکردن ئەوەستن.

Nephron

Glomerulus

پرۆسەسى پالاوتن لە گورچيلەکاندا

ھەر گورچيلە يەك بېكھاتووھ لە يەك ملیۆن بناغەى بنەرەتى چالاک ، كە پېيان دەوتریت

Nephron

ھەر يەك nephron بېكھاتووھ لە يەك فيلتەرى گورچيلە (3) و يەك بۆرى گورچيلە (4). يەك بۆرى خوينھينەر

(1) كە ئەويش خۆى دابەش دەكات بە چەند بۆرى خوينى زۆر بارىك و ناسك كە ئەركى گواستنەوھى خوينيان ھەيە كە وەك گۆلە يەك (گۆلە داو) لە ناو فيلتەرى گورچيلە دا يە (2). فيلتەرى گورچيلە بېكھاتووھ لە ھەندىك كوونى بچووك كە ئاو ، خوئ ، ترشى و پاشماوھكانى خوين لە رېگای بۆرييە بچووك و بارىكەكانەوھ رېگا دەدات بەلام پرۆتئين protein و خانەكانى خوين bloodcell دەھيلىتەوھ.

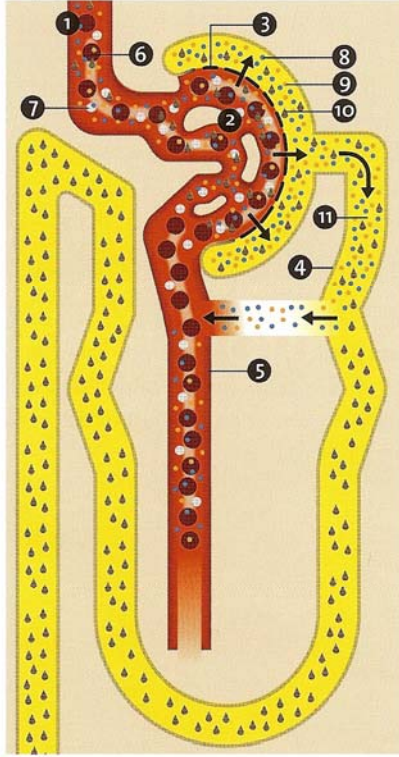
مادە پالاوراوھكان واتا Bloodplasma يان پېشمىزى پى ئەلین كە دیتە ناو بۆرييەكانى گورچيلە ، لەویشدا ھەندىك لە مادەكان دەدرینە ناو خوين. ئەركى سەرەكى بۆرييەكانى گورچيلە ئەوھيە كە لە" پېشمىزەوھ" ميز درووست بكات.

لېرە مەبەستە كە بۆرى گورچيلە بەشيكى گەورە لە ئاو ، خويكانى گرنگ و ترشييەكان رابكيتشیتەوھ ناو خوين.

ئەم گەپانەوھيە بە رېگای بۆرييە زۆر بچووك و بارىكەكانى خوينبەر (5) وە دەگەرپتەوھ بۆ ناو سوورپى خوين.

زیادەى تەراپى ، خويكان ، و پاشماوھكان كە لە ناو بۆرييەكانى گورچيلەدا ھەن بە يەكەوھ دەمپنەوھ ولە كۆتايیدا ميز بېكدینن.

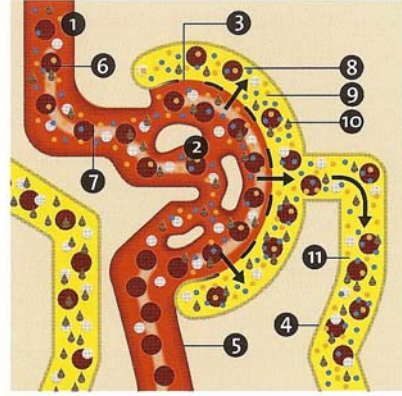
فیلتهری ساغی گورچيله

Een normaal nierfilter

Water en de daarin opgeloste stoffen worden gefilterd, eiwitten en bloedcellen niet.

فیلتهری تیكچووی گورچيله

Een aangetast nierfilter

Naast water en de daarin opgeloste stoffen worden nu ook eiwitten en bloedcellen doorgelaten.

① aanvoerend
bloedvatje	⑤ rode bloedcel
② kluwen haarvaten	⑦ eiwit
③ nierfilter	⑧ zouten
④ nierbuisje	⑨ zuren
⑥ afvoerend
bloedvatje	⑩ afvalstoffen
	⑪ voorurine

9- ترشیه کان

10- پاشماوه کان

11- پیشمیز (Bloodplasma)

1- بۆری باریک و بچووی خوینهنه ر

2- گلۆله بۆری خوینهنه ر وهک ته له قز

3- فیلتهری گورچيله

4- بۆری گورچيله

5- بۆری باریک و بچووی خوینهنه ر

6- خرۆلکه ی سووری خوین

7- پرۆتین

8- خوینکان

التهابی فیلتهری گورچيله چۆنه - Glomerulonephritis

له ئەم نه خۆشیه دا فیلته ره کانی گورچيله واهه زیانمهند دهین که کوونه بچووه کانی فیلته ره دهین به کوونی گهوره (فراوان دهین).

به ریگای ئەم کوونه گهواره دا هه ندیک له ماده کانی به سوود وهک پرۆتین و خانه کانی خوین پیی دا رهد دهین و له دهست دهچن له کاتی ئاساییدا ئەوانه راده گیردین. بهم شیوه یه له دهست دانی پرۆتین و خانه کانی خوین نیشانهی التهابی فیلتهری گورچيله یه.

ھەندىك جار تىكچوون و زىانمەندى كىشەى پوچ و سىس بوونەو و يان ھەر لە بەينچوونى
فىلتەرەكانى گورچىلەى پىوھىە.
ھەرۇھا بۆرىھەكانى بارىكى خوین تىدا دەچن و لە كار دەكەون، ئىنجا زۆر بە دژوارتر دەتواندريت خوین
بپالىوریت.

نیشانەكانى كامەن؟

نیشانەكانى التهابى فىلتەرى گورچىلە زۆر جىوازن و ھەرۇھا بە گویرەى ھۆكارەكانە.
نەخۆشپىھەكە دەكریت لە كت و پر Acut و يان بە شىوھى بەرەبەرە پەيدا بووېت (درىژخايەن
chronic بېت).
ئەگەر بە شىوھى كت و پر بېت ئەوھ يەكسەر لەش ئا و يان تەپايى بە خۆپەوھ پادەگریت (Edema)،
بەرزى پەستانى خوین Hypertension و ھەستى ماندووایەتى و بى ھىزى پىوھىە.
لە ناو مىزدا پىرۆتتىن و خانەكانى خوین دەبىندرىن.
ھەندىك جار فىلتەرەكان چاك دەبنەوھ بەلام ھەندىك جار لە ماوھىەكى كەم دا لە بەين دەچن و دەبن بە
مايەى سىستكارى و لاوازى كارى گورچىلە.
ئەگەر كىشەكە درىژخايەن بېت ئەوھ ئەم نیشانانەى كە لە سەرۇھە باسما لىيان كردن زۆر زەق و
بەرچا و نىن و نەخۆشپىھەكە لە سەرەتادا كەمتر ھەست بە گۆرانكارى تايبەت دەكات.
بەرەبەرە كارى گورچىلە كەمتر دەبىتەوھ و ھەر كاتىك كە گورچىلە بەرەو قۇناغى خراپتر رۆپىشت ئەوھ
كىشەكان دەست پىدەكەن. ھەندىك جار التهابى فىلتەرى گورچىلەكان واتا نیشانەى Nephrotic
Syndrome ديار دەكەوېت.

Nephrotic Syndrome

لە گەل لە دەستدانى رىژەپىھەكى زۆر لە پىرۆتتىن ئەگەرى پەيدا بوونى Nephrotic Syndrome ھەپە.
بە ھوى لە دەستدانى رىژەپىھەكى زۆر لە پىرۆتتىن، كە واتا رىژەكەى لە ناو خویندا دادەبەزىت. ئەمە
ھۆكارىكە بۇ ئەوھى كە تەپايى/ئاوى شانەكانى جەستە Tissue نەتوانىت بگەپىتەوھ بۇ ناو بۆرىھەكانى
خوین. دەرنەجام تەپايى/ئاو پاشەكەوت دەكریت و (ئەستور بوون/ھەلمسانى) لە جەستە دا
دبىندرىت. تەپايىھەكە/ئاوھەكە لە ناو رىگاكانى/بۆرىھەكانى خویندا نامىننیتەوھ بەلكو لە ناو شانەكانى
جەستە دا دەمىننیتەوھ. ئىنجا ئاوھەكە لە ھەندىك ئەندامى لەشدا كۆ دەبىتەوھ وەكو نىوان بازنەى
پىپىھەكان و سەرەوھى چاوەكان (ژىر برۆكان). ئەگەر پاشكەوتى تەپايى/ئاوى لە ناو لەشدا زۆر بېت ئەوھ
نەخۆش پىپىھەكانى ئەستور دەبن و دەم و چاوى ھەلمساوى ھەپە. چۆنكە لىرەدا رىژەپىھەكى زۆر لە
پىرۆتتىن دىتە ناو مىز، ئەوھ كەف دەكات.

چ ھۆكارىك بۇ پەيدا بوونى التهابى فىلتەرى گورچىلە ھەن؟
كەم يان زىاد نىوھى حالەتەكانى التهابى فىلتەرى گورچىلە بە ھوى ئەم ھۆكارە ناديار كراوانەى كە
لە ناو گورچىلە خۆى دا ھەن پەيدا دەبن.

ھەروھە لەوانەشە نەخۆشییەك لە شوئینیکی لەشدا ھۆكار بێت. ئەمە ئەشیت التهاب یان نارێکی لە سیستمی بەرگری جەستە دا بێت (Autoimmune disease). لە ھەردوو حالەتدا ئەو مادە
Immunoglobuline-coomplex
بێك دینن كە ئەوان لە ناو فیلترەكانی گورچیلەدا خۆیان كۆ كر دۆتەو. لەم حالەتەدا یەكسەر
رەنگدانەو یەكی التهاب رووی دەدات كە ئەنجامەكە تیكچوون و زیان گەیشتنی بپۆە. ھەندیکجار
میکانیزمیکی بە رجەستە ھی ئەم رەنگدانەو ی التهاب نادیارە.
ھەروھە نەخۆشی شەكرە یەكێك لە ھۆكارەكانی تیكچوونی فیلترەری گورچیلە. مرۆف لەم حالەتەدا
ئەلێت:
. Diabetic nephropathy

چارەسەری التهابی فیلترەری گورچیلە

ئەگەر التهابی فیلترەری گورچیلە رەنگدانەو ی نەخۆشییەكە لە شوئینیك لە لەشدا، ئەو
چارەسەریەكە پۆلێکی بەرچاوی دەبێت. ئەو ش بە پێگای دەرمانی دژ بە
میکرۆئۆرگانیزمەكان (باکتریاکان) بۆ بەرگریکردن لە ھەوکردن-
Infections و ئەو دەرمانانە ی كە رەنگدانەو ی التهاب دادەبەزینن (Prednison)، ئەوانە نموونە ی
دەرمانەكانن كە زۆر بەكار دین. ھاوكات كێشەكانی گورچیلە خۆیان چارەسەر دەكرین.
ئەگەر بێتو نەخۆشییە ھۆكارەكان نەمینن، ئەو فیلترەری گورچیلە دیسان چاك ئەبێتو و یان زیان
سنوردا ئەبێت.
ئەگەر ھۆكارەكان دیار نەبن ئەو تیشك دەخریتە سەر بەرگری لە كێشەكانی گورچیلە و پێشگیری كردن
لە زیان گەیشتن بە گورچیلە.
لێرەدا ئاسای ھەندیک دەرمان بۆ دابەزینی پەستانی خوین بپۆیستن و ھەروھە دەرمانی راگرتنی
التهاب.

كاتێك كە لە ناو لەشدا ئاو كۆدەبێتو لە حالەتی Nephrotic syndrome ئەو دەرمانیك بەكار دیت
كە ئاو لە لەش بكاتە دەرەو (Diuretica) و ئەوانە پۆلێکی گرنگیان ھەیه. بە بەستەو ی ئەم دوو
چارەسەرییە ئەو التهابی فیلترەری گورچیلە ھەندیک جار بە باشی دەكریت بە بچ ئەو ی كە
گورچیلەكان زیانمەند بمیننەو و یان بەروە خراپتر بچن.
لە ناو ھەندیک نەخۆشەكاندا بەراستی پۆسە ی چارەسەری زۆر ئاستەنگە و دوا ی ماو یەكی
كەم/كوورت یان ماو یەكی دوور و درێژ تووشی نەخۆشی سستکاری گورچیلە دەبن Renal
failure/kidney failure. كارکردنی گورچیلە لە كۆتاییدا لەوانە ی ھا بەرەو خراپی پروات كە كاری
گورچیلە ناچار ئەبێت وەرگیردیت بە چارەسەری Kidney transplantation & Dialyse

ئەم نەخۆشییانە ی پەيوەندیان ھەیه بە نەخۆشی التهابی فیلترەری گورچیلە:

Infectious disease: angina, hepatitis endocarditis

Autoimmunedisease: SLE,polyarteritis, Henoch Schonlein end Wegener
disease

IGA–nefropathy

Rest:

diabetesmillitus
genetica disease
genetica disease

سەرچاوهكان:

drs. Luc De Vries & drs. Sandra Schrooyen / ک / نووسینی U en Uw Gezondheid

www.nierstichting.nl

www.wikipedia.nl

www.gezondheid.be

www.cm.be/nl

gulala pshdery

Nederland

24 July 2007

Goli-67@hotmail.com